

שבת נו. (תחילת הפרק) עד נח. (5 מהסוף)

מצאנו שתי גירסאות בדברי רב הונא בר"י:
גירסא א': עקרונית לא גזרו על תכשיט ארוג.
גירסא ב': נשים לא מקפידות להסירו בזמן
הרחיצה. לכן הוא לא חוצץ.

נפ"מ בין הגירסאות: כשהתכשיט מלוכלך
 ונשים מקפידות עליו.

- הערות:**
1. בתכשיט ארוג לא גזרו כיוון שאינו חוצץ.
 2. בחוט דק ששמים על הצואר לא גזרו. האישה לא מהדקת אותו (מחשש שתחנק) ולכן אינו חוצץ ומכיוון שאינו חוצץ לא גזרו.
 3. מותר לצאת בחוטים העשויים משער.

במשנה במקוואות מובאת דעת ר' יהודה:
ר"י: חוטי צמר וחוטי שער אינם חוצצים.
 הגמרא מסיקה שחכמים מודים לר"י שחוטי
 שער אינם חוצצים.

משנה

חכמים אסרו לצאת בתכשיטים אלו לרה"ר מחשש
שהאישה תורידם ותטלטלם:

חוטי צמר, פשתן ורצועות הקשורות בשערה,
 טעם האיסור: כיוון שאסור לטבול בהם כשהם מהודקים חוששים
 שאחרי ריפוי הקשר הם יפלו והיא תוליכם ברה"ר.
 טוטפת רצועה מזהב שעוברת מאוזן לאוזן, שאינה תפורה.
 סרביטין קישוטים היורדים מראשה לחייה, שאינם תפורים.
 כבול כיפה של צמר שנחבשת מתחת לסבכה או חותם של עבד.
 ירושלים של זהב כפי שעשה ר' עקיבא לאשתו רחל.
 קטלא סינר מקושט, המהודק לצואר ומגיע עד כנגד הלב.
 נזם שעל האף (עגיל של אוזן התירו).
 טבעת שאין בה חותם אם יש בה חייב חטאת.
 מחט שאינה נקובה אם היא נקובה חייב חטאת.

חכמים גזרו שבכל התכשיטים הללו (חוץ מכבול) יהיה אסור
 לצאת גם לחצר מעורבת מחשש שיתרגלו ויצאו גם לרה"ר.

כיפת צמר
 התנאים נחלקו בברייתא האם מותר לצאת בכיפה לרה"ר.
 ת"ק: אסור. ר' שמעון בן אלעזר: מותר.
 האחרונים הסבירו שר' אבהו סבר כת"ק ושמואל סבר כרשב"א.

האמוראים נחלקו מהו
הכבול המוזכר במשנה:

ר' אבהו: כיפת צמר
 הנחבשת מתחת
 לסבכה.

שמואל: חותם של
 עבד.

חותם של עבד

בחותם שעשה לעצמו:
אסור לצאת

בחותם שעשה לו רבו:
בבגדו:
 חותם מכל חומר: אסור לצאת - מחשש שהחותם יפול ויקפל את בגדו כדי
 להסתיר זאת.

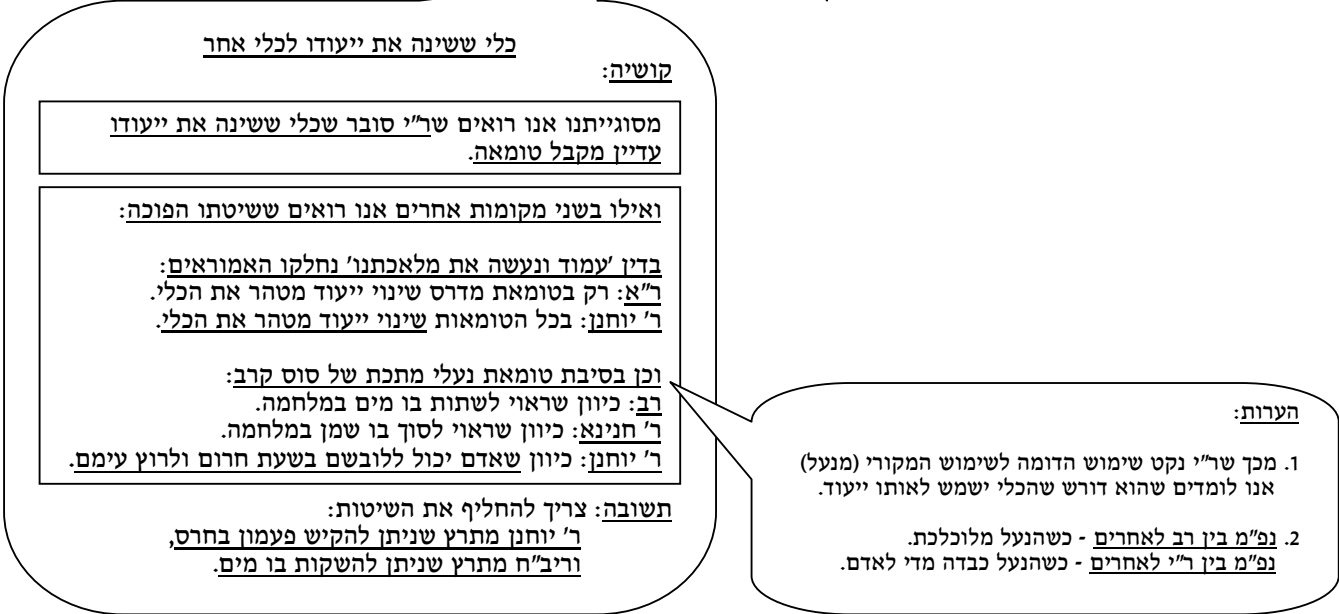
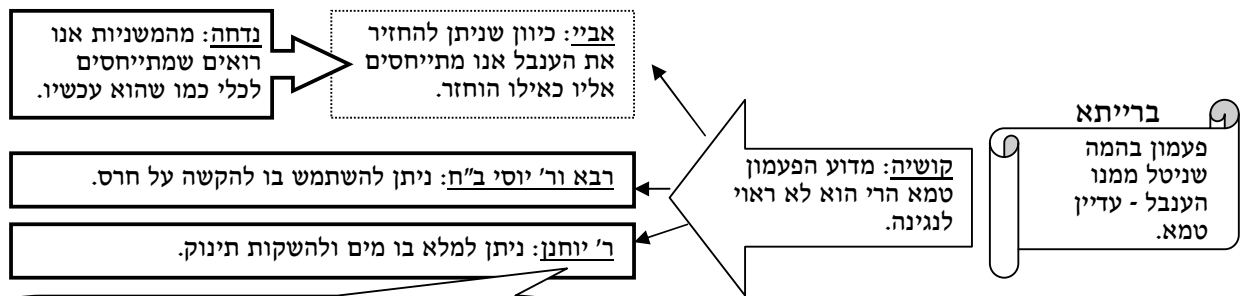
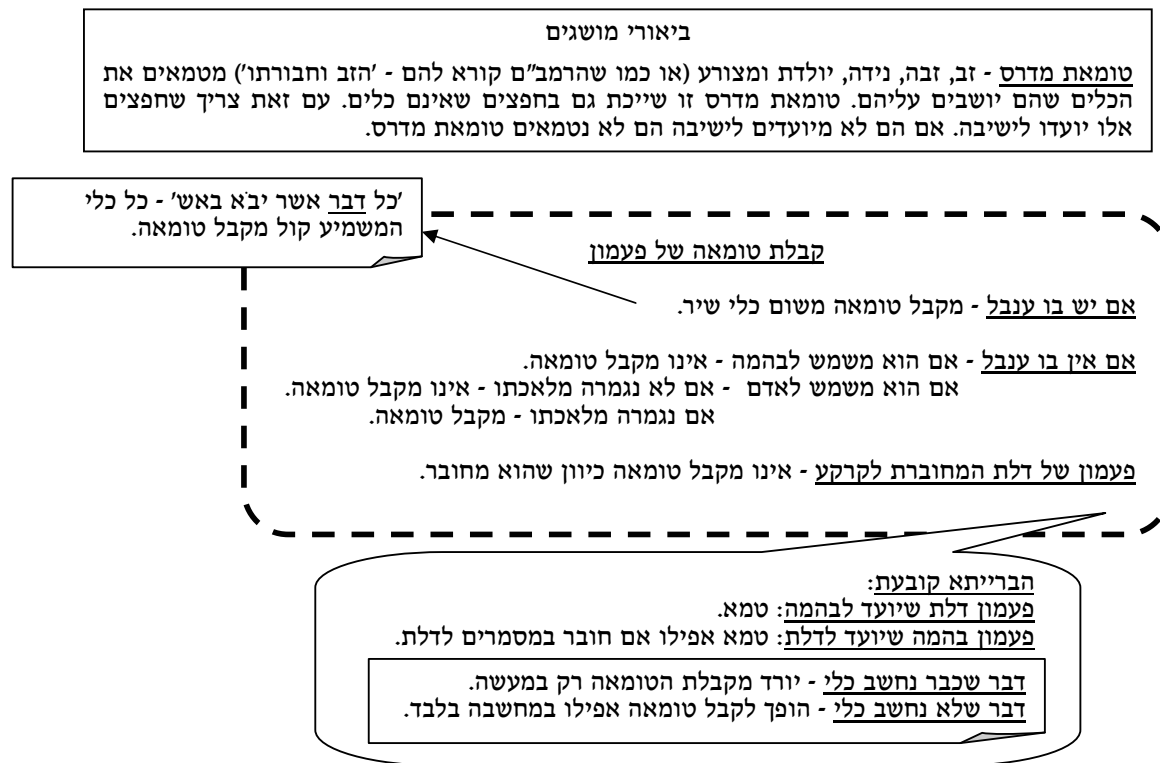
בצוארו:
 בחותם ממתכת: אסור לצאת - מחשש שיפול וירימו.
 בחותם מחרס: מותר לצאת.

פעמון סתם - אסור לצאת בו - מחשש
 שיפול ויטלטלו.
פעמון הארוג לבגדו - מותר לצאת בו (אם
 ארגו מומחה) - 'כל דבר ארוג לא גזרו בו'.

שלוש הלכות נאמרו ב'איסטמא' - לבד (שאינו עשוי מאריגה) המכסה שערות
 שיוצאות מהשבכה:

1. אין בו משום כלאים - כיוון שאינו ארוג.
2. אינו מטמא בנגעי בגדים - כיוון שאינו ארוג.
3. אין יוצאים בו לרה"ר - מחשש שתורידו מראשה כדי להראות לחברותיה.

שבת נח. (ש5 מהסוף) עד נט. (ש2 מהסוף)

שבת נט. (ש2 מהסוף) עד ס. (המשנה)

ביאורי מושגים
 התורה חילקה בין חומרים שונים לעניין טומאה. כלי עץ מקבלים טומאה רק אם יש להם כלי קיבול. כלי מתכות מקבלים טומאה גם אם אין להם כלי קיבול. כלי חרס נטמאים רק מהצד הפנימי (אפילו כשהטומאה לא נגעה בכלי) ואינם נטמאים מהצד החיצוני (גם אם היה מגע). שאר הכלים נטמאים ומטמאים רק בנגיעה.
 כשיש כלי המורכב משני חומרים בודקים ממה מורכב החלק המרכזי שלו.
ר' נחמיה וחכמים נחלקו לפי מה מגדירים את החלק המרכזי:
חכמים: הבסיס הוא החלק המרכזי. ר' נחמיה: החלק שבו משתמשים בפועל הוא החלק המרכזי.

ברייתא

תכשיט של ירושלים של זהב:
ר' מאיר: אסור לצאת בו מהתורה.
חכמים: אסור לצאת בו מדרבנן.
ר' אליעזר: מותר לצאת בו.
הטעם של התנאים
ר' מאיר: זהו משא.
חכמים: זהו תכשיט אך אנו חוששים שהאישה תורידו כדי להשוויץ.
ר' אליעזר: זהו תכשיט ואישה ההולכת עימו היא אשה חשובה שלא מורידה את תכשיטה כדי להשוויץ בהם.

תכשיטים שונים שלא נמנו במשנה
כלילא (תכשיט שעוטרים בו בין אוזן לאוזן):
רב (א): אסור לצאת בכל סוג שהוא.
שמואל (א) ורב (ב): ממתכת - אסור, ממשי - מותר.
שמואל (ב): מותר לצאת בכל סוג שהוא.
קמרא (חגורה מהודרת):
ר"ש (א): מותר לצאת בחגורה ארוגה המקושטת בזהב, אך לא בחגורה ממתכת.
ר"ש (ב): מותר לצאת אפילו בחגורה ממתכת.
חגורה על חגורה: רב אשי: אסור.
רסוקא (רצועה רחבה שכורכים סביב הגוף):
רב אשי: אם מחוברים לו חוטים שניתן לקושרו בהם - מותר, ואם לא - אסור.
 1. רב יוסף העיד שרב התיר כלילא. ומזה משמע כגירסא השניה בדברי רב.
 2. כשלו ירד לבבל הוא התיר בדרשתו לצאת בכלילא.
טעמו של ר"ש (א): זה דומה לבגד מהודר שאיננו חוששים שיבוא להורידו.
טעמו של ר"ש (ב): כיוון שמלכים יוצאים בו אנו מתירים זאת לכלל ישראל שהרי הם בני מלכים.

סתירה בין משניות
טבעת עם חותם:
המשנה שלנו:
 אינה תכשיט ואישה היוצאת בה חייבת חטאת!
המשנה במס' כלים: נחשבת תכשיט ומקבלת טומאה.
ר' זירא: זוהי מח' תנאים:
ר' נחמיה: העיקר זה החותם, ולכן טבעת עם חותם אינה תכשיט.
חכמים: העיקר זה הטבעת, לכן גם טבעת עם חותם מהווה תכשיט.
רבא:
המשנה בשבת התייחסה לאישה - עבורה טבעת עם חותם אינה תכשיט.
המשנה בכלים התייחסה לאיש - עבורו טבעת עם חותם היא תכשיט.
רב נחמן בר יצחק:
המשנה בשבת התייחסה להוצאה - לעניין זה טבעת עם חותם היא משאוי.
המשנה בכלים התייחסה להגדרת כלי - לעניין זה טבעת עם חותם מהווה כלי.

ציטוט מהמשנה
מחט בלי נקב - אסור לצאת בה מדרבנן.
 מהמשנה משמע שמחט כזו נחשבת תכשיט. הגמרא מסבירה שמדובר במחט שמצידה השני יש לוח זהב המשמש קישוט (ולכן אין איסור מהתורה).

שבת ס. (המשנה) עד סא. (ש12 מהסוף)

ביאורי מושגים

זמן תפילין - התנאים נחלקו לגבי היקף זמן תפילין. המחלוקת היא לגבי שני זמנים: לילה ושבת. יש שסברו ששבת ולילה אינם כלל זמן תפילין ויש שטענו שהם זמן תפילין. דעת ביניים בין השיטות הללו היא הדעה הסוברת שלילה הוא זמן תפילין וכך גם שבת אלא שבשבתות ובימים טובים אין להניח תפילין כיוון שהם נקראו אות. חול המועד - נחלקו החכמים האם בחול המועד יש להניח תפילין (עד מוסף כמו ב"ח) או שאין להניח בהם כלל תפילין (כמו ב"ר"ט). בארץ נהוג שלא להניח תפילין בחוה"מ ואילו בחו"ל ברוב המקומות נהוג להניח.

משנה

הגבר לא יצא בדברים אלו:
סנדל מסומר - גם בביתו,
סנדל בודד - כשאין לו מכה,
תפילין,
קמע - שאינו ממומחה,
שריון, קסדה, ומגפי קרב.
ואם יצא אינו חייב חטאת.

בביתא התנאים נחלקו האם סנדל מסומר הוא מוקצה:
ת"ק: ניתן לטלטלו כדי לכסות כלים.
ראב"ש: אסור לטלטלו.
 הלכה כת"ק.

באיזה רגל מותר לנעול את הסנדל:
רב הונא: ברגל עם הפצע - מטרות הסנדל היא הגנה.
חייא בר רב: ברגל בלי הפצע - מטרות הסנדל היא לתענוג.

יציאה עם תפילין אסורה מדרבנן:

רב ספרא (א): גם מי שסובר ששבת זמן תפילין מודה שאסור לצאת איתם לרה"ר מחשש שיורידם.

רב ספרא (ב): גם מי שסובר ששבת אינה זמן תפילין מודה שהם נחשבים מלבוש ולכן מהתורה מותר לצאת בהם (ואינו חייב חטאת).

כמות המסמרים המותרים:
ר' יוחנן ור' נהוראי: 5.
ר' חנינא: 7.

סנדל מסומר

טעם הגזירה: פעם התכנסו הרבה יהודים ביחד בשבת ואז מחמת בהלה ופחד, החלה מהומה שבה נמעכו ונהרגו הרבה אנשים על ידי הסנדלים המסומרות.

היקף הגזירה - הגזירה היא רק כעין האירוע שהיה ולכן:

1. הגזירה היא רק ביום התכנסות האסור במלאכה - שבת ויו"ט.
2. הגזירה היא רק בסנדל ולא במנעל (לכן סנדל שנארגה אליו גרב מותר).
3. הגזירה היא רק במסמרים לחיזוק אבל מסמרים לנוי בכמות מצומצמת מותרים.
4. הגזירה היא רק במסמרים לחיזוק אבל מסמרים צפופים המונעים רטיבות מותרים.
5. הגזירה היא רק בסנדל רגיל אבל בכמות מסמרים מצומצמת בסנדל עקום מותרת.
6. הגזירה היא רק במסמר שתקוע צד אחד שלו אבל מסמר שכופף ונתקע משני צדדיו מותר.
7. הגזירה היא בסנדל תקין אבל בסנדל שהמסמרים נגדמו בחלקם מותר כשרוב המסמרים נגדמו.
8. ר' חייא: הגזירה היא רק בכמות גדולה של מסמרים, אבל עד 24 או 22 מסמרים מותר.

כמות המסמרים המותרים:
ר' נתן: 7.
רבי: 13.

ימין ושמאל

עקרונית יש להתחיל כל דבר בצד ימין - רחיצה, סיכה, וכו'.
לגבי נעילת נעליים מצאנו שתי דעות: ברייתא: יש להתחיל בימין.
ר' יוחנן: יש להתחיל בשמאל - כמו בתפילין.

להלכה: יש שפסקו שניתן לנהוג איך שרוצים, ויש שנהגו (וכך נפסק בשו"ע) להקדים ימין בנעילה ושמאל בקשירה.

שבת סא. (12 מהסוף) עד סב. (המשנה)

ביאורי מושגים

'ש', 'ד', 'ו' של תפילין הלכה למשה מסיני - הרבה מהפרטים של הלכות תפילין הם הלכות שנאמרו למשה בסיני ולא לימודים מהפסוקים - הצורך בצבע שחור, בעור, גידים ושערות מבהמה טהור הם כאלה. כך גם האות 'שין' הכתובה משני צידי הבית של הראש (בצד אחד עם שלושה קווים ובשני עם ארבעה), 'דלת' שנמצאת בקשר של התפילין של הראש וה'יוד' שנמצאת בקשר של התפילין של היד.

קמיע יעיל - קמיע נחשב יעיל או כשהקמיע עצמו הוחזק כיעיל או כשהמומחה שהכינו הוחזק כמומחה.

הקמיע מוחזק כיעיל - כשריפא שלוש פעמים - אפילו אם זה אותו אדם ואותה מחלה.

הכותב מוחזק כיעיל - כשכתב שלושה קמיעות שריפאו משלוש מחלות.
רב פפא הסתפק האם צריך שריפוי זה יהיה על שלושה אנשים שונים או שניתן להסתפק באדם אחד.

יציאה בקמיע בשבת

1. מותר לצאת רק בקמיע שהוחזק כיעיל.
2. מותר להתיר ולקשור קמיע ברה"ר ואין חוששים שילך בלעדיו.
3. אסור ללכת עם הקמיע בידי.
4. כשהקמיע מחובר לטבעת אין לצאת בו, כדי שלא יחשדו בו.
5. מותר לצאת גם בקמיע שכתובים עליו פסוקים וגם בקמיע העשוי מצמחים.
6. מותר גם לחולה שאין בו סכנה לצאת בקמיע.

נסיון הוכחה:

מותר ללכת עם קמיע של פסוקים ברה"ר - אם היה אסור להיכנס עם קמיע לשירותים היינו חוששים שיורידו ויטלטלו.
מכאן שמותר להיכנס עימו לשירותים.

דחיה

מדובר שהקמיע מכוסה בעור. ולכן מותר להיכנס עימו לשירותים.

קושיה:

בתפילין הפרשיות מכוסות בעור - ובכל זאת אסור להיכנס בהם לשירותים.

תשובה:

שם אסור להיכנס בגלל ה ש כתובה על הבית.

קדושת קמיע שכתובים עליו פסוקים

1. אסור להציל קמיע בשבת משריפה - בניגוד לכתבי הקודש.
2. חייבים לגנוז קמיע - כמו כתבי הקודש.
3. הגמרא הסתפקה האם מותר להכנס עת קמיע לשירותים.

שבת סב. (המשנה) עד סג. (המשנה)

ביאורי מושגים
 כלאחר יד - מהתורה מלאכות שבת נאסרו רק כשהמלאכה נעשית בדרך הרגילה. כשהיא נעשית בשינוי המלאכה אסורה רק מדרבנן.
 לכן אדם שמוציא חפץ שלא בדרך הרגילה - 'כלאחר יד' פטור מחטאת ואסור רק מדרבנן.

משנה

לאישה אסור מהתורה לצאת ב:
 טבעת עם חותם,
 מחט נקובה,
 כוליאיר עטרה מסביב לראש.
במקרים אלו נחלקו התנאים:
 כובלת קשר ששמים בו בושם,
 צלוחית של פלייטון שמן אפרסמון,
ר"מ: אסור מהתורה.
חכמים: אסור מדרבנן.

ר' אליעזר התיר לצאת בצלוחית ובכובלת

טעמים של התנאים:
ר"מ: דברים אלו הם משא ולכן אסורים מהתורה.
חכמים: דברים אלו הם תכשיט אולם אנו חוששים שהאישה תורידם ברה"ר כדי להראות לחברתה.
ר' אליעזר: נשים הלובשות דברים אלו הן בעלות ריח רע. לכן הן משתדלות להצניע את הדברים הללו, ממילא אין חשש שהן יראו אותם לחברותיהן.

עולא - מהתורה:
מחט נקובה וטבעת עם חותם: אסור לאישה ומותר לאיש.
מחט שאינה נקובה וטבעת בלי חותם: מותר לאישה ואסור לאיש.

קושיה: מדוע התירו לאישה ללבוש תפילין שנמצאות בסכנה ולהוציאם - הרי זה מלבוש גברי?
תשובה: זוהי שיטת ר"מ הסובר שתפילין אינה מצות עשה שהזמן גרמה, ולכן נשים חייבות בה, ולכן זה גם מלבוש נשי.

הערות:
 1. עקרונית - העובדה שמישהו רגיל לצאת עם חפץ מסוים מועילה גם למי שאינו רגיל בכך.
 אולם נשים וגברים מוגדרים כשתי קבוצות שונות ולכן רגילות גברים לא מועילה לנשים וכן להיפך.
 2. כשגבר מוביל טבעת בלי חותם ממקום למקום הוא שם אותה על האצבע.
 לכן הוצאת טבעת כזו לא נחשבת הוצאה כלאחר יד.

טעם החורבן
 חכמים ממקדים את חורבן הבית הראשון באוירה הציבורית של מתירנות ששרתה ברחוב.

איסורי החורבן
 חכמים אסרו דברים שיש בהם גם עינוג וגם שמחה. לכן חכמים לא אסרו שמן אפרסמון שיש בו עינוג אך אין בו שמחה.

שבת סג. (המשנה) עד סג: (18 מהסוף)

ביאורי מושגים

נשיאת נשק - האחרונים נחלקו בשאלה כיצד לפסוק במחלוקת במשנה בנוגע לכלי נשק. רוב האחרונים פסקו כחכמים שכלי הנשק אינו נחשב תכשיט. ערוך השולחן פסק שכלי הנשק נחשב תכשיט. הרב גורן הסתמך על ערוך השולחן והקל בשעת הדחק לחיילים ללכת עם נשק כשהוא תלוי עליהם גם כשאינו ערוב.

משנה

טעמו של ר"א: 'חגור חרבך על ירך, גבור - הודך והדרך'
אמנם דורשים את הפסוק כמוסב על דברי תורה - אבל אין מקרא יוצא מידי פשוטו!!!

כלי מלחמה:
חכמים - מוגדרים משיא ואסור לצאת בהם מהתורה.
ר' אליעזר - מוגדרים תכשיט ומותר לצאת בהם.
בירית: טהורה ויוצאים בה.
כבלים: טמאים ואין יוצאים בהם.

בירית - חבל התופס את הבגד שבשוקיים שלא יפול - היא משמשת כלי - ולכן אינה מקבלת טומאה.
היא נחשבת בגד ואין חשש שיתירוה - ולכן מותר לצאת בה בשבת.
כבלים - שרשראות המחברות את הביריות ומונעות מהאישה הליכה גסה - היא משמשת אדם - ולכן מקבלת טומאה.
היא משיא - ולכן אין יוצאים בה בשבת.

ימות המשיח

שמואל: העולם יתנהג כרגיל חוץ מכך שמלכות ישראל תחזור ולא ישעבדו אותנו - לכן עדיין יצטרכו אז כלי נשק.
ר' חייא בר אבא: 'לא ישא גוג אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה - לא יצטרכו כלי נשק (אפילו לשיטת ר"א במשנה בימות המשיח לא יתקשטו בכלי המלחמה. כיוון שלא תהיה בהם תועלת הם כבר לא יהיו תכשיט לגבר).

עשיית מצוות

1. מי שתכנן לעשות מצוה ו'התפספס לו' - ה' מחשיבה כאילו נעשתה.
2. העושה מצוה בשלמות - אין מבשרים אותו בשורות רעות ומקרעין לו גזר דין רע.

תלמידי חכמים הלומדים יחד

ת"ח המחדדים אחד את השני - אם זה לשם שמים - ה' מסייע להם בהבנת התורה.
ת"ח הלומדים יחד בנחת - ה' מקשיב להם ושורה ביניהם.
ת"ח הלומדים אחד מהשני - ה' מקשיב להם ואוהב אותם.
ת"ח הלומדים בעצמם בלי עזרה - אם אין להם ברירה אחרת - ה' אוהב אותם.

ארבע אמירות של ר"ל

- עדיף לעזור לעני להרוויח מלתת לו צדקה.
- המגדל כלב מפחיד בבית - גם אם הוא אינו מזיק - מונע מעניים לבוא לביתו.
- 'שמח בחור בילדותך ויטיבך ליבך... והלך בדרכי לבך...' - זהו לימוד התורה שצריך להיעשות מתוך אהבה והנאה, 'ודע כי על כל אלה יביאך הא-להים במשפט' - אלו המצוות שצריכות להיעשות בראש ובראשונה מתוך מחויבות.
- עדיף לגור בשכנות לת"ח עצבני מאשר בשכנות לעם הארץ חביב.